

SKÖTSELPLAN FÖR STAMPMOSSENS NATURRESERVAT

PLANEN ÄR FASTSTÄLLD GENOM
LÄNSSTYRELSENS BESLUT DEN 14 FEBRUARI 1972

BILAGOR TILL SKÖTSELPLANEN

1. Karta över områdets läge
2. Detaljkarta med skötselområden
3. Botanisk inventering av Stampmossen 1975
4. Ekonomisk plan

SKÖTSELPLAN FÖR STAMPMOSSENS NATURRESERVAT

FÖRORD

År 1975 utförde Birgitta Svensson, numera Bremer, i samråd med professor Måns Ryberg, Bergianska stiftelsen, en inventering av Stampmossens naturreservat. I samband därmed upprättades även ett förslag till skötselplan vilket hittills tjänat som preliminärt underlag för skötseln av reservatet.

Efter kompletterande inventeringar av Hans Rydberg 1984 har föreliggande reviderade skötselplan upprättats av länsstyrelsens naturvårdsenhet. Planen är uppställd i enlighet med SNV:s riktlinjer (RR 1982:2).

Planens mål skall gälla för överskådlig tid medan åtgärdsförslagen avser skötselåtgärder under den närmaste tioårsperioden. Därefter kan de omprövas. Dock så att de uppsatta övergripande målen uppnås.

Skötselplanen utgör bilaga till länsstyrelsens beslut av den 2 februari 1972 om inrättande av Stampmossens naturreservat.

1 ALLMÄN BESKRIVNING

1.1 Administrativa data om området

Se beslutet om naturreservatet.

1.2 Grund för beslutet

Se beslutet om naturreservatet.

1.3 Föreskrifter för reservatet

1.4 Översiktlig beskrivning om befintliga förhållanden

1.4.1 Naturförhållanden

Naturreservatet som har en areal av ca 12 hektar ligger i en svacka i terrängen med nord-sydlig utsträckning. Området avvattnas mot norr genom ett grunt, delvis igenslammat dike. Berggrunden i omgivningen består huvudsakligen av gnejs-gnejsgranit med stråk av leptit och körtlar av urbergskalk. Under 1700- och 1800-talen bröts mycket kalk i området kring Magsjöarna.

Inslaget av kalk i berggrunden och även i moränen har haft en fördelaktig inverkan på florán i och omkring Stampmossen.

Vegetationen inom reservatet är trots den ringa arealen starkt omväxlande och består av: öppet till halvöppet kärr, gammal örtrik, olikåldrig barrblandskog med inslag av diverse lövträd, sumpig och örtrik gran- och björkskog samt mindre områden där avverkning skett i sen tid och som nu är bevuxna med uppslag av björk och gran.

1.4.2 Vegetationshistorisk översikt

Förekomsten av svinrot, try, olvon och hassel i skogarna kring Stampmossen vittnar om tidigare kulturpåverkan genom betesdrift. Om detta berättar även äldre kartmaterial. Från 1737 års skattläggning omtalas att bete förekom å allmanningen i skogen. På kartan som upprättades i samband med skattläggningen kan man se att det som då benämndes Stampmossen bestod av två delar, en östlig del (ungefär del 11 på detaljkartan, kärret) med enstaka träd och en västlig del (del 4 och 2 samt delar av del 6) med buskage. Slåtter från myr och hårdvall gav 3,5 lass hö. Stampmossen var då en utäga till Magsjötorp belägen ca 1,5 km norr om gården. Av den karta och beskrivning som fastställdes 1816 (akt 14 Åkers Häradsallmänning) framgår att slåtter fortfarande förekom. Man kan dessutom läsa att områdena runt omkring Stampmossen till stor del varit öppna, dels på grund av berg och mossar, dels på grund av kraftig uthuggning. Muntligen har Karl-Gunnar Larsson, vars släkt i fem generationer brukat Magsjötorp, berättat att Stampmossen under 1800-talet fram till 1902 varit dikad och att råg odlats där. Kolmilning var mycket vanlig i dessa skogar ända fram till 1940-talet. Gamla kolbottnar kan för övrigt iakttagas på flera platser inom eller nära reservatets gränser. Kreatur betade området fram till 1950.

Sumpskogen i norra delen dikades under 1960-talet och vissa avverkningar utfördes nära den senare fastställda reservatsgränsen. Genom det upphörda betet har förskjutningar skett i vegetationsbilden, varvid beteskänsliga växter tagit överhanden och försämrat livsvillkoren för konkurrenssvaga arter som t ex Kung Karls spira. Igenväxningsförloppet har i vissa delar skett relativt snabbt, t ex i sydöstra delen där en frösådd generation av tall brett ut sig över den tidigare öppna kärrytan.

1.4.3 Markanvändning

Skogsbruk enligt skötselplan bedrivs i vissa begränsade partier. Jakt förekommer i normal omfattning.

1.4.4 Tillgänglighet

Området nås lättast med bil från skogsbilvägen mellan Byringe och Solvik. Allmänna kommunikationer saknas.

1.4.5 Slitage- och störningskänslighet

Fuktiga delar av reservatet känsliga för trampsitage. Stänglar av Kung Karls spira riskerar att bli nedtrampade om besökare t ex letar efter arten innan blomningstiden.

1.4.6 Anordningar för friluftslivet

Saknas.

1.4.7 Inventeringar m m

Områdets botaniska värden har undersökts i en inventering utförd av Birgitta Bremer 1975, Stockholms universitet.

2. DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK

2.1 Övergripande mål

Målet för områdets skötsel skall vara att förhindra igenväxning av de öppna kärrytorna och därigenom skapa förutsättningar för att bibehålla den artrika och delvis särpräglade flora som finns i området. Särskild uppmärksamhet skall därvid ägnas åt att förbättra biotopen och reproduktionsbetingelserna för beståndet av Kung Karls spira.

Inom sumpskogspartierna skall vegetationen i princip få utvecklas fritt medan skogsvårdande åtgärder såsom röjning och gallring får göras i bestånd på fastare mark. Vid åtgärder i skogsbestånden skall en blandad trädstruktur eftersträvas. Ädla lövträd och hassel skall gynnas.

2.2 Generella riktlinjer och åtgärder

- Rationellt skogsbruk skall ej bedrivas.
- Vissa partier skall utvecklas fritt.
- Lövträd skall gynnas vid röjningar och gallring.
- Eventuella terrängtransporter av virke bör utföras med största försiktighet och först efter samråd med naturvårdande myndighet.
- Förändring av markens vattenbalans genom exempelvis dikesrensning eller annan reglering får ej ske.
- Förändring av markens näringsbalans genom exempelvis skogsgödsling får ej ske.
- Jakt får förekomma i normal omfattning.

2.3 Detaljbeskrivning och detaljåtgärder

Reservatet har indelats i skötselområden. Varje skötselområde har beskrivits med ledning av en inventering och innehåller bl a

målsättning för skötsel samt åtgärder. Skötselområdenas omfattning och läge framgår av bilaga 2. Numreringen av skötselområdena har gjorts i enlighet med Birgitta Bremers inventering 1975 (skötselplanebilaga 3).

Delområde 1

Skogsmark på morän med uppstickande berghällar bevuxna med ren-lavar. Området är beläget på en sluttning mot reservatets nord-östra gräns och är bevuxet med en ungskog av tall och gran.

Målsättning: Gammal tallskog

Åtgärd: Røjning av lövsly

Delområde 2

Lågt belägen, granplanterad skogsmark belägen vid reservatets sydvästra gräns, söder om skogsvägen in mot kärret. I buskskiktet ingår bl a björk och hassel.

Målsättning: Barrblandskog med bevarat buskskikt.

Åtgärd: Røjning, därefter gallringar.

Delområde 3

Svagt kuperad skogsmark i reservatets nordvästra hörn, bevuxen med ungskog av tall och gran. I fältskiktet dominerar ljung, lingon och blåbär.

Målsättning: Barrblandskog

Engångsåtgärd: Røjning av ungskogen

Underhållsåtgärd: Fortlöpande gallringar.

Delområde 4

Frisk, örtrik blandskog med gran, tall, asp, björk och alm. I buskskiktet finns mycket hassel. Genom området går en gammal körväg in mot kärret.

Målsättning: Blandskog med bevarat buskskikt

Underhållsåtgärd: Periodiska gallringar, där lövträd, i första hand alm och hassel gynnas. Unga granar röjes efter hand. Vägen hålls öppen som gångstig.

Delområde 5

Äldre barrblandskog med ört-risrik vegetation belägen i reservatets sydöstra del. I träd- och buskskiktet förekommer bl a olvon, oxel, rönn och ask.

Målsättning: Gammal barrblandskog som överhålles.

Åtgärd: Ingen

Delområde 6

Gles barrskog av torr - frisk ristyp på morän belägen på en östsluttning ned mot kärret. Skogens ålder är ca 80 år. Fältskiktet domineras av blåbär och lingon.

Målsättning: Gammal tallskog med inslag av gran.

Underhållsåtgärd:

Delområde 7

Sumpskog på svagt dränerad mark, belägen norr om det öppna kärret. Ett dike skär genom området i nord-sydlig riktning. Detta dike är delvis bevuxet med den sällsynta brunstarren. På östra sidan av diket finns en tät, medelålders granskog av fräkentyp. Den södra delen, som har botaniskt intressant vegetation, har tidigare haft karaktär av öppet kärr. Under de senaste åren har sly- och tallplantor brett ut sig över området.

Målsättning: Sumpskog som lämnas för fri utveckling i norra delen av området medan södra delen bibehålles som öppet kärr.

Engångsåtgärd: I norra delen ingen åtgärd. I södra delen röjning för att återställa och bibehålla karaktären av öppet kärr.

Delområde 8

Al-granskog med sockelbildningar. Rik flora i den norra delen.

Målsättning: Al-gransumpskog

Åtgärd: Ingen

Delområde 9

Lövskog på fuktig mark med dominerande björk, belägen väster om diket i reservatets norra del. I vissa partier finns mycket tall. Floran är artfattig, vegetationen på vissa ställen vegetationslös.

Målsättning: Björkskog med inslag av gran.

Engångsåtgärd: Gallring varvid björken gynnas.

Delområde 10

Fuktig, öppen kulturmark i norra delen av reservatet. Här finns några björkar och en ört-gräsrik flora.

Målsättning: Fri utveckling av vegetationen.

Åtgärd: Ingen.

Delområde 11

Homogent utbildat rikkärr med kalkpåverkad flora. Ung tall och björk, i vissa delar även gran, har vandrat ut över tidigare öppna kärrytar och hotar nu att på kort sikt ge upphov till radikala förändringar i florans sammansättning. Delytorna C och D är de botaniskt värdefullaste. Inom yta D finns den i södra och mellersta Sverige numera sällsynta och starkt hotade växten Kung Karls spira (*Pedicularis sceptrum-carolinum*), vars status i dessa delar av landet undersökts av Projekt Linné - ett projekt som delvis initierats och finansierats av Europarådet och Världsnaturfonden.

Målsättning: Att behålla ett öppet rikkärr med bl a ett reproduktionsdugligt bestånd av Kung Karls spira. Kärrrets vattenförsörjning får inte ändras.

Engångsåtgärd: Røjning av björk, tall, al och gran. Blott vissa mindre grupper av långsamt växande tallar sparas.

Underhållsåtgärd: Återkommande røjningar. Lieslåtter inom södra delen av kärret. Slåttern bör ske kring midsommar och koncentreras till partier med icke-önskvärd vegetation, främst blåtåtel och älggräs. Beståndet av Kung Karls spira markeras under slåttern. Beståndets utveckling följs noga genom årlig räkning av blommande stänglar.

3 ANORDNINGAR FÖR BESÖKANDE

3.1 Övergripande mål

Reservatet har tillkommit för att skydda och vårda ett från botanisk synpunkt värdefullt och känsligt område. Anordningar för friluftslivet skall därför inte iordningställas utöver enkel parkeringsplats, skyltning och stigmarkering som kan erfordras för att kanalisera besökande.

3.2 Riktlinjer och åtgärder

3.2.1 Tillgänglighet

Området nås från allmänna väg 55 söder om Byringe station via enskilda vägen mot Magsjötorp.

3.2.2 Anordningar

Parkeringsplats: Enkel parkeringsplats anordnas vid befintligt timmeravlägg väster om reservatet, där även informationstavla och stig-anvisning bör sättas upp.

4 TILLSYN

För naturvårdstillsynen av området svarar domänverkets fältpersonal. För tillsynen skall förvaltaren föra dagbok där iakttagelser och åtgärder noteras.

5 DOKUMENTATION

Naturvårdsförvaltaren skall i text och ev med foton dokumentera utförda åtgärder genom att ange:

- skötselområde
- utförd åtgärd
- år
- kostnad
- finansieringsform (vårdanslaget, AMS-medel o s v)
- noteringar om åtgärdernas effekt eller annat av intresse.

Dokumentationen skall utgöra underlag vid en ev revidering av skötselplanen.

6 FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

6.1 Finansieringsplan

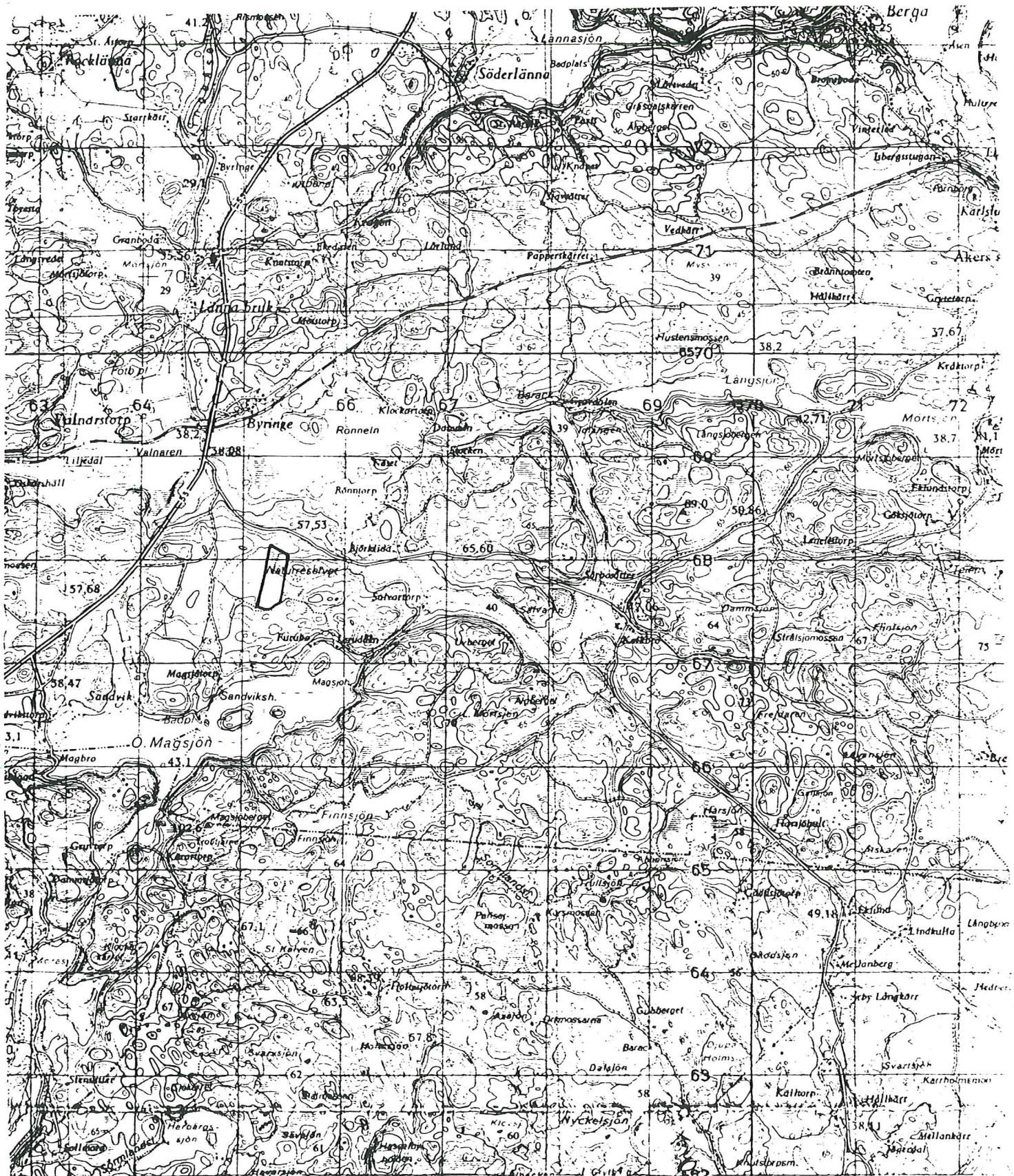
Staten genom statens naturvårdsverk svarar för alla kostnader i samband med naturvårdsförvaltningen. Så långt det är möjligt skall beredskapsmedel utnyttjas.

6.2 Ekonomisk plan (undantas från fastställelse)

Länsstyrelsen har i samråd med domänverket upprättat bilagda ekonomiska plan.

ÖVERSIKTSKARTA
STAMPMOSSENS NATURRESERVAT
Länna socken, Strängnäs kommun

SKÖTSELPLANEKILAGA 1

DETALJKARTA ÖVER SKÖTSELOMRÅDEN

Skala 1:5000

Omr	Area l ha
1	1,41
2	0,18
3	0,08
4	0,40
5	1,83
6	2,19
7	1,96/2
8	1,93
9	0,98
10	0,26
11	0,72
	11,94

